

Riskiarvio vuodelle 2019

1 Johdanto

Valvottaviin laitoksiin kohdistuvien riskien määrittäminen ja arviointi on ratkaisevan tärkeää, jotta pankkivalvontaa voidaan toteuttaa onnistuneesti. Riskianalyysi toimii myös lähtökohtana [valvontaprioriteettien](#) määrittelylle osana säännöllistä strategista suunnittelua.

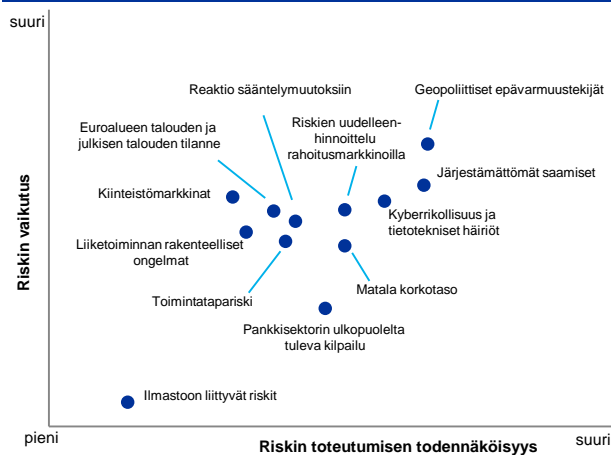
EKP määrittää ja arvioi riskit vuosittain tiiviissä yhteistyössä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Riskianalyysissä nojaututaan muun muassa yhteisten valvontaryhmien ja mikro- ja makrovakauserävalvonnan yleistehtävistä vastaavien toimintojen työhön. Riskianalyysissä otetaan lisäksi huomioon pankkien ja asiaankuuluvien viranomaisten kanssa käyty dialogi.

2 Yhteisen valvontamekanismin riskikartta 2019

Riskiarvion keskeisimmät tulokset esitetään yhteisen valvontamekanismin riskikartassa (ks. kaavio 1). Kartassa näkyvät tärkeimmät euroalueen pankkijärjestelmän riskitekijät 2–3 vuoden aikajänteellä ja niiden todennäköisyyden ja vaikutuksen suuruusluokka. Riskitekijöitä ei tule tarkastella erillään, sillä yksi riskitekijä voi laukaista tai vahvistaa muita riskitekijöitä ja päinvastoin. Yhteisen valvontamekanismin riskikartta antaa vain kokonaiskuvan euroalueen tilanteesta ja tuo esille vain tärkeimmät riskitekijät. Kaavio ei siis kuvaa tyhjentävästi valvottaviin laitoksiin kohdistuvia riskejä.

Kaavio 1

Yhteisen valvontamekanismin riskikartta 2019

Lähteet: EKP ja kansalliset toimivaltaiset viranomaiset

Euroalueen pankkijärjestelmän kolme tärkeintä riskitekijää ovat geopoliittiset epävarmuustekijät, taseissa jo olevat ja mahdollisesti kertyvät uudet

järjestämättömät saamiset sekä kyberrikollisuus ja tietotekniset häiriöt. Näiden lisäksi riskitekijöiksi katsotaan riskien mahdollinen uudelleenhinnoittelu rahoitusmarkkinoilla, matala korkotaso ja pankkien reaktiot sääntelyyn.

Euroalueen talouden ja julkisen talouden tilanteen aiheuttamia riskitekijöitä on huomattavasti vähemmän verrattuna viime vuoteen, mikä johtuu pääosin suotuisasta suhdannekehityksestä. Samanaikaisesti geopolittiset epävarmuustekijät ja vaara riskien uudelleenhinnoittelusta rahoitusmarkkinoilla ovat kasvaneet. Digitalisaatio on pahentanut pankkien tietojärjestelmiin ja kyberhyökkäyksiin liittyviä riskejä.

3 Tärkeimmät riskitekijät

Geopoliittiset epävarmuustekijät ovat yhä suurempi riski maailman rahoitusmarkkinoille ja euroalueen talousnäkymille. Poliittinen epävarmuus on viime aikoina lisääntynyt tietyissä euroalueen maissa. Ison-Britannian EU-eroon ja siirtymäkauteen liittyvien sopimusten lopullinen sisältö on sekin vielä määrittämättä. Valvontaviranomaisten ja pankkien tulee jatkaa varautumissuunnitelmiaan ja -valmistelujaan ja ottaa huomioon kaikki mahdolliset skenaariot. Ison-Britannian EU-eroon liittyy runsaasti erilaisia riskejä: liiketoiminnan ja sopimusten jatkuvuuteen ja siirtymäkauteen liittyvät riskit, kansallisten sääntelyerojen hyväksikäyttö sekä kielteiset makrotaloudelliset seuraukset. Euroalueen rahoituspalveluiden saatavuutta koskevien merkittävien häiriöiden riski on pieni, mutta rahoituspalvelualan mahdollinen pirstoutuminen voi heikentää alan tehokkuutta. Lisäksi huolet kasvavasta protektionismista ovat lisääntyneet. Vaikka tähän mennessä käyttöön otettujen lisätullien suora makrotaloudellinen vaikutus jäänee euroalueella pieneksi, kauppakiistojen mahdollinen kiristyminen muodostaisi huomattavan riskin. Lisäksi tiettyjen nousevien markkinatalousmaiden epäsuotuisa kehitys voi vaikuttaa kielteisesti euroalueen makrotaloudelliseen toimintaympäristöön tai rahoitusmarkkinoihin. Kansainvälisen sääntelyn pirstoutumisen riski lisää niin ikään haavoittuvuutta.

Vaikka saamisten laatu onkin parantunut viime vuosina huomattavasti, on merkittävällä määrällä euroalueen laitoksia edelleen paljon **järjestämättömiä saamisia**. Järjestämättömien saamisten suuri määrä asettaa rajoitteita pankkien taseille, kannattavuudelle ja pääomalle.¹ Pankkeja, joilla on runsaasti näitä ongelmaluottoja, kehoitettiin järjestämättömien saamisten käsittelyohjeissa laatimaan strategioita niiden vähentämiseksi. Tähänastinen työ on jo johtanut järjestämättömien saamisten huomattavaan vähenemiseen: merkittävillä laitoksilla ongelmaluottojen osuus oli vuonna 2014 vielä 8 % mutta vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä enää 4,9 %. Kokonaisuutena euroalueella on kuitenkin kansainvälisen mittapuun mukaan edelleen selvästi liikaa järjestämättömiä saamisia, ja ongelman asianmukainen ratkaisu vaatii lisätoimia. Yhteisen pankkivalvonnan keskeisenä valvontaprioriteettina onkin edelleen vähentää vanhoja järjestämättömiä saamisia ja seurata, miten laitokset vähentämistyössä edistyvät.

¹ Järjestämättömien saamisten haitoista pankkien luotonannolle ks. [Ohjeet pankeille järjestämättömien saamisten käsittelystä](#) (maaliskuu 2017).

Myös jatkuva tuottohakuisuus saattaa kerryttää **uusia järjestämättömiä saamisia**. Euroalueen pankit ovat ilmoittaneet lieventäneensä luotonantokriteerejä yrityslainoissa ja kotitalouksien asuntolainoissa vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä.² Lisäksi luotonannossa näytetään siirtyvän kohti riskipitoisempia aloja. Riskiluottojen myöntäminen, joka väheni jyrkästi finanssikriisin aikaan, on sittemmin lisääntynyt euroalueella merkittävästi, ja kevennetyin sopimusvakuusehdoin myönnettyt lainat muodostavat nyt noin kaksi kolmasosaa lainavolyymista. Jotkin euroalueen pankit raportoivat kotitalouksille myönnettyjen vakuudettomien lainojen voimakkaasta kasvusta.

Kyberrikollisuus ja tietotekniset häiriöt muodostavat pankeille kasvavan haasteen ja tuovat esiin pankkien tarpeen investoida tietojärjestelmiinsä. Pankeilla on yhä suurempia paineita uudistaa keskeisintä tietotekniikkainfrastruktuuriaan, jotta ne voivat yksinkertaistaa rakenteita, vähentää kustannuksia, parantaa asiakaskokemusta ja tehostaa toimintaansa voidakseen myös kilpailla paremmin fintech- ja bigtech-yritysten kanssa. Pankit kohtaavat lisäksi yhä enemmän kyberuhkia. Kyberhäiriötilanteet voivat aiheuttaa taloudellisia tappioita sekä muita epäsuoria seurauksia, jotka voivat vaikuttaa jopa koko rahoitusjärjestelmään. Merkittävät laitokset eivät kuitenkaan tähän asti ole raportoineet merkittävistä häiriöistä. On kuitenkin ollut joitakin tunkeutumistapauksia, joissa osa pankkien sisäisistä järjestelmistä vaarantui joksikin aikaa ennen kuin tunkeutuminen huomattiin ja joissa pankille olisi siis voinut aiheutua merkittäviä vahinkoja.

Riskien äkillisen ja merkittävän **uudelleenhinnoittelun vaara rahoitusmarkkinoilla** on kasvanut viime vuodesta. Tuottohakuisuus on jatkunut maailmalla, ja se saa tukea maailmantalouden noususuhdanteesta ja myönteisistä näkymistä sekä runsaasta likviditeetistä. Omaisuuserien arvostukset ovat tuottohakuisuuden vuoksi entisestään nousseet ja ovat tietyillä markkinasegmenteillä jo erittäin korkealla, erityisesti Yhdysvaltojen osakemarkkinoilla. Samanaikaisesti riskipreemiot ovat pysyneet matalina. Markkinoiden levottomuus, joka johtui helmikuisesta volatiliiteettiikistä Yhdysvaltojen osakemarkkinoilla, on osoittanut markkinatunnelman jännittyneisyyden mutta myös markkinoiden kyvyn mukautua nopeisiin muutoksiin. Tämä oli nähtävissä myös toukokuussa Italian valtion joukkolainamarkkinoiden jännitteissä, joiden taustalla olivat Italian poliittiset paineet. Jännitteet levisivät myös tiettyjen euroalueen valtioiden joukkolainojen tuottoihin ja tiettyjen pankkien osakehintoihin. Geopoliittisten riskien suureneminen saattaa kasvattaa riskien uudelleenhinnoittelun vaaraa. Uudelleenhinnoittelun vaikutus välittyisi pankkeihin pääasiassa niiden käypään arvoon arvostettujen omaisuuserien, vakuusvaatimusten sekä lisäpääoman ja lisälikviditeetin hankintakustannusten kautta. Uudelleenhinnoittelulla voisi kuitenkin olla välillisesti epäsuotuisa vaikutus euroalueen makrotalouden ja julkisen talouden tilanteeseen. Ääritapauksessa merkittävän uudelleenhinnoittelun esiintyminen samanaikaisesti muiden merkittävien

---

² Ks. [euroalueen pankkien luotonantokysely](#).

tapahtumien kanssa saattaisi vaarantaa **keskusvastapuolien vakavaraisuuden** ja muodostaa järjestelmäriskin.³

Useita vuosia jatkunut **matala korkotas** on painanut pankkien korkomarginaaleja ja aiheuttanut muutoksia asiakaskäyttäytymisessä, mikä on vaikuttanut pankkitaseiden rakenteeseen.⁴ Kokonaisuutena euroalueen pankkien korkokate ei ole viime vuoden aikana juurikaan heikentynyt, mutta tiettyjä liiketoimintamalleja käyttävien pankkien korkokatteet ovat supistuneet merkittävästi. Korkokatteiden odotetaan kasvavan kokonaisuutena vuosina 2019 ja 2020 sekä volyymikasvun että suurempien marginaalien vetämänä. Useat merkittävät laitokset kuitenkin odottavat voittojensa pysyvän vähäisinä lähivuosien aikana.

Sääntelyuudistusten tahti on jonkin verran hidastunut, kun suurin osa finanssikiiriin jälkeisistä **sääntelyhankkeista** on viimeistelyvaiheessa. Osa hankkeista on tosin vielä pantava täytäntöön EU:n lainsäädännössä. Sääntelyyn liittyvien epävarmuustekijöiden vähentyessä pankkien tulisi jatkaa liiketoimintamalliansa mukauttamista uuteen toimintaympäristöön. Tiukempi sääntely auttaa pitämään pankkijärjestelmän vahvana ja vakaana sekä keskipitkällä että pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä tiukempi sääntely voi kuitenkin koetella pankkien kannattavuutta ja luoda riskejä pankkisektorille, esimerkiksi jos pankit eivät mukaudu uudistuksiin ajoissa tai lykkäävät strategisia päätöksiä tai sijoituksia.

Talouden kasvunäkymät ovat kohentuneet merkittävästi euroalueella, ja ne pienentävät osaltaan pankkisektorin riskejä. Vaikka talouskasvun odotetaan jatkuvan keskipitkällä aikavälillä, se on potentiaalisen tuotannon heikkojen kasvunäkymien vuoksi yhä hauraammalla pohjalla, sillä työvoiman saatavuusongelmat ja tuotannon rajoitukset saattavat hidastaa nykyistä nousua. Tätä taustaa vasten rakenneuudistuksia on vauhditettava euroalueen maissa. **Julkisen sektorin velkakestävyys** on keskimäärin parantunut, pääasiassa euroalueen BKT:n kasvun ansiosta. Nykyisestä suhdanneluonteisesta elpymisestä huolimatta useissa maissa on edelleen suuria velkatilanteen epätasapainoja, jolloin ne ovat alttiita valtionlainojen mahdollisen uudelleenhinnoittelun riskille.

Asuntolainat pysyvät keskeisenä osana euroalueen pankkien toimintaa, ja niiden volyymi oli suuruudeltaan noin 40 % euroalueen BKT:stä vuonna 2017. Asuntoluotonannon kehitys on pysynyt viime vuodesta vakaana ja nousujohteisena euroalueella. Tästä huolimatta joissakin euroalueen pankeissa on haavoittuvuustekijöitä, jotka altistavat ne riskeille. Useissa euroalueen maissa on viime aikoina ollut merkkejä lainanottajien siirtymisestä lyhyempiin korkojen kiinnitysaikoihin. Muutos siirtää korkorisikin lainanottajille ja korkojen noustessa kasvattaa heidän korkokulujaan, mikä lisää pankkien luottoriskiä. Lisäksi lainanottajien suuri tai kasvava velkaantuneisuus herättää epäilyjä heidän takaisinmaksukyvystään noususuhdanteen päättyessä. Luototusasteet ovat edelleen

³ Yhteisen valvontamekanismin riskikartassa 2019 keskusvastapuolen vakavaraisuuteen liittyvä riskitekijä on sulautettu riskitekijään, joka liittyy uudelleenhinnoitteluun rahoitusmarkkinoilla.

⁴ Pankkien alttius korkomuutoksille on muuttunut esimerkiksi seuraavien kehityssuuntien vaikutuksesta: siirtyminen määräaikaistalletuksista avistalletuksiin, asuntolainojen ennenaikaisen takaisinmaksun yleistyminen ja asuntolainan ottajien mieltymys kiinteään korkoon vaihtuvan sijaan.

korkeita, mikä voi johtaa maksukyvyttömyystapauksissa suuriin tappioihin. Luottoriskiä on voinut kasvattaa myös lainanmyöntökriteerien löyhentäminen siten, että luototusastetta ja lainanhoitokulujen ja tulojen suhdetta koskevia vaatimuksia on lievennetty.

Valvottavat pankit ovat lisäksi alttiita useille muille silmälläpitoa vaativille riskeille.

- **Toimintatapariski:** Riskitapahtumien määrä kasvoi vuonna 2017, vaikka niihin liittyvät tappiot olivat pieneneään päin. Tiukemmat tietosuojasäännöt ja jatkuva tuottohakuisuus saattavat yhdistelmänä johtaa useampiin riskitapahtumiin.
- **Liiketoiminnan rakenteelliset ongelmat:** Nämä ongelmat liittyvät valvottavien pankkien liiketoimintaympäristön rakenteellisiin heikkouksiin sekä jäykkiin kulurakenteisiin, jotka vähentävät pankkien toiminnan tehokkuutta. Euroalueen pankkijärjestelmä ei vielä ole täysin yhdentynyt, mikä voi vaikeuttaa rajojen yli tapahtuvaa konsolidointia ja pääoman ja varojen optimaalista kohdentamista sekä estää euroalueen pankkeja hyödyntämästä täysin mittakaavaetuja. Tämä puolestaan voi johtaa eriarvoisiin toimintaedellytyksiin sekä EU:ssa että kansainvälisesti.
- **Pankkisektorin ulkopuolelta tuleva kilpailu:** Kilpailu kiristyy fintech-yritysten, vakuutuslaitosten ja muiden yhtiöiden tullessa lainamarkkinoille. Kilpailun kiristymisellä näyttää tähän mennessä olleen vähäinen vaikutus lainamarginaaleihin, ja tilanteen odotetaan myös pysyvän samankaltaisena arviointijaksolla. Lisäksi bigtech-yritysten (eli suurten teknologiayritysten) taholta tulevan kilpailun lisääntyminen on herättänyt huolta, sillä niillä on pääsy suuriin asiakastietokantoihin ja kapasiteettia alkaa tarjota rahoituspalveluja.
- **Ilmastoon liittyvät riskit:** Ilmastoriskit eivät muodosta uhkaa euroalueen rahoitusvakaudelle lyhyellä aikavälillä. Esimerkiksi useammin toistuvilla ja vakavammilla sään ääri-ilmiöillä tai meneillään olevalla vähähiiliseen talouteen siirtymisellä voi kuitenkin olla välillisiä mutta olennaisia vaikutuksia pankkeihin. Sääilmiöt voivat turmella pankkien vakuuksia tai aiheuttaa tuhoa toimialoilla, jotka aiheuttavat pankeille riskejä (esim. maataloudessa). Lisäksi vähähiiliseen talouteen siirtyminen saattaa vaikuttaa tiettyihin talouden sektoreihin, esimerkiksi fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin, energiavaltaisiin aloihin, peruspalvelusektoriin sekä kuljetus- ja rakennusyrityksiin. Pankkien tulee siis hallita kyseisiltä sektoreilta tulevia riskejä asianmukaisesti.

© Euroopan keskuspankki, 2018

Postiosoite 60640 Frankfurt am Main, Germany
Puhelin +49 69 1344 0
Internet www.bankingsupervision.europa.eu

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.

Termien ja lyhenteiden selityksiä on EKP:n pankkivalvontasivuilla olevassa (englanninkielisessä) [sanastossa](#).